

Som ett skelett

Kålbladstekel är om den får fritt fram en glupsk rackare som på kort tid kan kaläta ett rapsbestånd och lämna skelettliknande rapsblad efter sig. Den angriper såväl höst- som vår-oljeväxter och går att bekämpa med pyretroider. Den lilla stekeln är 6–8 mm och liknar en orange fluga, men det är de svarta larverna som orsakar skadan.

Text: Albin Gunnarson, SFO

Foto: Fredrik Tidström, Swedish Agro

Kålbladstekeln, *Athalia rosae*, uppträder i två generationer. Den första generationen förekommer i våroljeväxter under juni och juli och den andra dyker upp i höstoljeväxter under augusti.

Som en orange fluga

Den fullbildade stekeln är 6–8 mm lång och liknar en orange fluga. Ryggskölden är indelad i 4 kvartar varav de två åt sidorna är svarta och de två mot huvud respektive bakkropp är orangea. Stekeln lägger sina ägg i fickor i blaskanterna. Aktiviteten kan varma dagar vara hög och en hona kan lägga mellan 50 till 300 ägg.

Efter 6 till 10 dagar kläcks äggen. Larven på 1–2 mm börjar omedelbart att äta och uppehåller sig i små grupper.

Rapsmassaker. Här är de fullvuxna larverna av kålbladstekel i full gång att kaläta en rapsplanta.

När födan tar slut söker sig larverna på egen hand vidare in i beståndet. Larverna skiftar under sin levnad färg från ljus grönt till svart när den som fullvuxen larv på cirka 15 till 18 mm äter mycket glupskt på plantorna. Snabbt kan ett helt bestånd kalätas och endast ett skelett av plantor står kvar i fältet.

Larverna förpuppas i marken på 1–5 cm djup för att sedan återkomma i slutet

Säsongen 2016 blev ett insekternas år i höstraps. I Svensk Frötidning skriver vi därför under 2017 om några av de insekter som under senare år varit bekymmer i oljeväxtodlingen. I nr 1 skrev vi om blygrå rapsvivel (*Ceutorhynchus assimilis*). I spåren av den blygrå rapsviveln kommer skidgallmyggan (*Dasineura brassicae*) som vi behandlade i nr 2. I nr 3 var det därefter dags för en genomlysning av lilla kålflugan (*Delia radicum*) och i nr 4 var vi framme vid kålmal (*Plutella xylostella*) följt av rapsjordloppan (*Psylliodes chrysocephala*) i nr 5. Nu är det dags att gå i klinch med kålbladstekeln (*Athalia rosae*).

av juli som ny fullbildad stekel. Larvens andra generation angriper höstrapsen under augusti–september. Denna larv övervintrar sedan i fältet som kokong för att först under våren förpuppas och till sist kläcks den som fullbildad stekel. Vid en varm höst torde kålbladstekeln kunna uppträda i en tredje generation i vår södra landsända.

Flera värdväxter

Kålbladstekeln har flera värdväxter förutom raps, exempelvis senap, ryps, kålrötter, oljerättika och många andra korsblommiga ogräs. Men även om den på ett mycket dramatiskt sätt kan kaläta raps så lämnar den gräsen såsom spannmål ifred.

Stora angrepp 2017

Angrepp av kålbladsteklar var starka i delar av Mellansverige under hösten 2017. Det beror till stor del på neonikotinoförbudet som inneburit att plantorna saknar skydd mot en annars ganska enkel skadeinsekt att kontrollera. Det allvar-

Flera generationer. Orange stekel och svart larv på samma planta!

”Ett tips är att besöka fälten ofta de första veckorna och titta efter ätskador på bladen. Förväxla heller inte kålbladstekelns svarta benförsedda larver med sniglar.”

Liten blir stor. Kålbladstekellarverna är ljusa och i början väldigt små, 1–2 mm

ligast drabbade området har också en ganska omfattande blandning av vår- och höstoljeväxter vilket kan ha inneburit att kålbladstekeln fått extra gynnsamma betingelser under flera år och att populationen ökat i området. Under kålbladstekelns första generation kan det 2017 ha varit extra gynnsamt med ganska torrt i kombination med inte fullt så varmt väder i områden med mycket vårraps som på hösten följdes av höstraps.

Sol och värme ökar också kålbladstekelns aktivitet. Därför kan skadorna i exempelvis oskyddade odlingar av fodermärgkål eller foderraps snabbt ödeläggas under sommarmånaderna. Raps som kommit upp tidigt under varma förhållanden i augusti tenderar också att vara kraftigare angripen än raps som kommit upp under senare delen av augusti.

Går att bekämpa

Kålbladstekelns larver var förr fruktade skadedjur. Idag kan de bekämpas med en pyretroid. I ekologisk odling är pyretroiden Raptol möjlig att använda. Ett tips är att besöka fälten ofta de första veckorna

och titta efter ätskador på bladen. Förväxla heller inte kålbladstekelns svarta benförsedda larver med sniglar vilka också är glupska och kan ödelägga fälten.

Snigeln äter hela plantor, kålbladstekeln äter företrädesvis plantans mjuka delar och lämnar därför karaktäristiska skelett av plantor efter sig. ●

Inte flugor. 6–8 mm långa kålbladsteklar fångade i gulsålar.